

De vier Heemskinderen

geschreven door
Anselma Remmers

voor de 6^e klas
van de Vrije School Zoetermeer
en opgevoerd begin 7^e klas

DE VIER HEEMSKINDEREN - ROLVERDELING

. = heeft geen tekst, alleen figurant.

- KAREL - de keizer
ROELAND - zijn neef, Paladijn/ridder
TURPIJN - aartsbisschop
OLIVIER - een paladijn/ridder
. RIDDER v.d. KEIZER
. JONKVROUW v.d. KEIZER
AYA - zuster v.d. keizer
LUITGART- kamernierster van Aya
DROST - van de keizer
KEIZERSZON
HEYMIJN - Graaf van Dordogne
HUGO - zijn neef
VERTELLER
. RIDDER van HEYMIJN
KNECHT van HEYMIJN
BODE van de KEIZER
MALAGIJS- neef van HEYMIJN
RITSAERT
WRITSAERT - de vier
ADELAART - Heemskinderen
REINOUT
. 5 PAARDEN - 2 personen nodig
. BEIAARD - 5 personen nodig
SAFFORET
RAADSHEER van SAFFORET
IVO
CLARADIJS
RAADSHEER van IVO
. RAADSLIEDEN van de KEIZER
. RIDDERS/SOLDATEN
KLUIZENAAR
1e VROUW
2e VROUW
1e MAN
2e MAN
RIDDER
PELGRIM

DE VIER HEEMSKINDEREN

PROLOG

(Grote zaal van Keizer Karel; in het midden een grote ronde tafel, waaraan zitten: De Keizer, zoon van de Keizer, Roeland, Turpijn, Olivier, Aya, Luitgart, ridders en jonkvrouwen. De drost loopt af en aan met schalen en kannen. Er klinkt muziek en er wordt druk gepraat. Dan staat Karel op en het wordt helemaal stil.)

KAREL Het doet mij grote vreugde u allen hier bijeen te zien. Ik ben blij dat u op mijn uitnodiging bent gekomen om het pinksterfeest aan mijn hof in Parijs te vieren. Nogmaals wil ik al mijn trouwe paladijnen, ridders en leenheren danken, omdat zij zich zo dapper in de strijd tegen de Saracenen hebben gedragen en de vijand weten te verslaan!

(In de zaal klink HOERA-geroep en kreten als: Lang leve Roeland, Turpijn, Olivier, Ogir enz.)

Heft allen uw beker en drinkt op de overwinning!

(Weer HOERA-geroep, iedereen schreeuwt door elkaar, Leve Keizer Karel de Grote en De drost loopt weer af en aan; iedereen drinkt en eet, heft de bekers enz. Dan eens wordt het stil. Heymijn en Hugo komen op. Iedereen kijkt naar hen. Ze blijven even staan, dan komt Hugo naar voren. De drost verspert hem de weg, maar Hugo duwt hem opzij. Hij loopt door tot vlak naast de Keizer, hij maakt een ondiepe buiging.

HUGO God zij met u, Heer Keizer. Ik wens u een lang leven en veel geluk en eer! Sta mij toe u een boodschap te brengen van mijn oom, graaf Heymijn van Dordogne.
KAREL Gij en uw oom zijn niet genodigd op dit feest, maar spreekt; hoe luidt uw boodschap?
HUGO Heymijn laat u dit vragen: heeft de Keizer onze diensten vergeten of acht hij die zo gering dat ze zelfs de kleinste leen niet waard zijn?

(Gemompel in de zaal. Karel kijkt stil voor zich uit.)

ROELAND (tot Olivier:) Olivier, zie je dat? De woeste graaf Heymijn en zijn jonge neef Hugo zijn gekomen om hun recht te eisen. Ze hebben als enige geen leen ontvangen na de laatste slag tegen de Saracenen en dat kunnen ze niet dulden. Die hele familie is uiterst hoogmoedig.

OLIVIER Ja, ik ken hen. Ze behoren tot de rijkste edelen van het land. Maar stil nu, de Keizer gaat wat zeggen.

KAREL Ik ben niets vergeten en dank jou en jouw verwanten voor hun diensten. Maar ik vind dat ze reeds rijk en machtig genoeg zijn. Al te veel deugt niet.

HUGO Dat kan niet heer! Dat is niet rechtvaardig!

KAREL Waag jij het mij onrechtvaardigheid te verwijten! Pas op jongen! Mijn goedertierenheid zou wel eens heel snel beëindigd kunnen zijn. Ga uit mijn ogen!

HUGO (schreeuwt:) Ik ga al! Maar jij bent de eer niet waard die men je bewijst. Je hebt je oneervol tegenover ons gedragen!

(In de zaal kreten van ontzetting. De Keizer springt op, trekt zijn zwaard en slaat Hugo in één klap neer. Deze valt dood op de grond. Karel blijft even met geheven zwaard staan, laat het dan langzaam zakken en gaat zitten. Het is doodstil geworden in de zaal. Met woeste stappen komt Heymijn naar voren, hij kijkt Karel grimmig aan, pakt Hugo op en verlaat de zaal. Vlak vóórdat hij af gaat, roept hij:)

HEYMIJN Heer Keizer, u zult boeten voor wat u mijn familie deed. Hugo was ongewapend, vroeg slechts wat ons rechtmatig toekwam! Ik zal teruggaan naar Pierlepont, mijn burcht. Mijn familieleden zal ik bijeenroepen en we zullen Hugo met alle eer begraven. Daarna zal ik met hen beraadslagen hoe ik deze moord zal wreken.

KAREL Zwijgt, gij woesteling! U kunt teruggaan naar uw burcht, maar vanaf dit moment bent u in rijks- en kerkban. Ieder die u tegenkomt, mag u straffeloos vermoorden!

HEYMIJN (lacht bulderend) De man moet nog geboren worden die mij straffeloos vermoord! Ik ga niet weg en iedere dag zult gij, Heer Keizer, er opnieuw aan herinnerd worden dat ik nog in het land ben. Kloosters en kerken die gij gesticht hebt zal ik plunderen, nederzettingen verbranden. U zult spijt krijgen van het onrecht dat u mij en mijn familie hebt aangedaan!

(Heymijn gaat af met Hugo onder z'n armen. Er wordt weer druk gepraat, dan staat Roeland op en het wordt stil.)

ROELAND Heer keizer, wat hij zegt zal hij doen! Ik ken geen vastberadener en trotser mens als hij! (gaat zitten)

OLIVIER Vanaf nu zal een vete ontstaan tussen u, eerwaarde Keizer, en hem, de graaf van Dordogne. Nimmer zal Heymijn daarvan afzien, eer de dood van zijn neef gewroken is. Ook gij kent hem langer dan vandaag!

TURPIJN Heer Keizer, gij zult zijn familie zoengeld moeten aanbieden, eerder zullen we geen vrede krijgen in dit land.

(Karel denkt na, overlegt zacht met Roeland die naast hem zit.)

KAREL Luister wat ik zal doen om de vrede te bewaren. Heer Heymijn zal een brief ontvangen, waarin ik hem schrijf wat ik hem als boete voor Hugo's dood biedt. Ik zal hem drie maal het gewicht van zijn neef in goud geven en hem mijn jongste zusje Aya als gemalin schenken. Zelf zal ik haar begeleiden, Heymijn tegemoet rijden en hem goud en bruid overhandigen.

AYA O Karel, moet ik de echtgenote worden van die sombere, angstaanjagende graaf?

KAREL Zwijg Aya, jij bent het vredepand tussen mij de familie van Heymijn.

D O E K

1-ste B E D R I J F

(Het vrouwenvertrek van Aya in de burcht Pierlepont.

Alles ziet er heel mooi uit: oosterse tapijten, kroonluchters enz.
Aya spreekt met Luitgart.

AYA Hoe zal ik mij hier ooit op mijn gemak voelen? Ik geef toe, het is hier prachtig, haast nog mooier dan mijn vertrekken in het keizerlijke paleis. Maar hoe zal ik ooit kunnen wennen aan die woeste graaf? Waarom moest juist hij mijn gemaal worden? Niet uit liefde, maar opdat er vrede zou heersen, is dit huwelijk gesloten.

LUITGART Ach Aya, treur toch niet zo. De vrede van een land is toch belangrijker dan de gevoelens van een vrouw, ook al is ze de zuster van de keizer. En natuurlijk zal je hier eens wennen, alles went op den duur.

AYA Dat zeg je me nu altijd ... maar nee Luitgart, hier zal ik me nimmer thuisvoelen. (pauze) Je moet gaan, ik wil slapen.

LUITGART Laat me nog even blijven tot je ingeslapen bent. Je zult je nog eenzamer voelen zonder mij.

AYA Je hebt gelijk, ik voel me prettiger als jij mij gezelschap houdt. Deze sombere burcht maakt me bang ... en ook ben ik bang voor ...

(Plotseling komt Heymijn binnen.)

HEYMIJN (tot Luitgart:) Ga slapen, ouwe.

AYA Nee, ik heb haar nodig

HEYMIJN (brult) Scheer je weg, hoor je me!

(Luitgart gaat af. Heymijn sluit de deur achter haar. Het is even stil. Heymijn gaat op Aya af.)

HEYMIJN Nou, waarom zeg je niets? Me dunkt dat je je gemaal tenminste wel kunt begroeten. Bevalt het je soms niet bij mij? Ben ik als graaf te min voor de zuster van de keizer?

Zal ik jou eens wat zeggen. Je broer en ik hebben gezworen de vrede te bewaren. Maar nu zweer ik jou nog een andere eed.

Als ik ook maar iemand van zijn familie ontmoet, vermoord ik hem, zoals hij Hugo vermoord heeft. En wanneer

(Opeens staat Malagijs in de kamer. Aya slaakt een kreet. Malagijs giechelt.)

HEYMIJN Ben jij het, neef Malagijs? Kun je je streken niet achterwege laten. Hoe ben je door de gesloten deur naar binnen gekomen?

MALAGIJS Je weet dat er voor mij geen gesloten deuren bestaan. Ik kom en ga zoals ik wil. Vandaag ben ik gekomen om de jonge meesteres van Pierlepont te begroeten. (Hij buigt heel diep.)

AYA God zij met u, heer Malagijs.

MALAGIJS Och ... ik weet niet of God erg veel plezier aan mij beleeft, schone tante. De mensen zeggen dat ik aan zwarte kunst doe en God heeft de tovenarij verboden volgens de priesters. Maar ik ben gewoon een beetje slimmer dan de rest.

(tot Heymijn) Jouw schenker heeft me verraden dat je Saraceense wijn veel beter is dan alle andere wijnen die hij ooit stiekem in je kelder gedronken heeft. Maar je arme neef Malagijs heb je er nog nooit van laten proeven!

HEYMIJN Je hebt gelijk en je zult hem proeven!

(Hij slaat Malagijs op de schouder, deze zakt dan helemaal door de knieën. Hij gaat af met Heymijn, kijkt nog even achterom en roept zacht tot Aya:)

MALAGIJS Heb ik dat niet handig gedaan?

(Malagijs af. Aya huilt. Luitgart komt binnen.)

AYA Ach Luitgart, ik wou dat ik duizend mijl ver weg was!

(Het toneel wordt donker - geen doek! - en vooraan, rechts in de hoek, komt de verteller op. Op hem wordt een spot gericht.)

VERTELLER Zo begon Aya's vreemde leven in de burcht van Pierlepont. Langer dan enkele maanden hield Heymijn het thuis niet uit. Hij moest weg, ergens heen waar gevochten werd.

(Verteller af; het wordt weer licht op het toneel. Luitgart is aanwezig, Aya komt net binnen.)

AYA Ze zijn weg! Ik heb Heymijn met zijn leger zien wegtrekken. Ik hoef niet meer bang te zijn! (pauze) Luitgart, ik had in Parijs nooit kunnen dromen dat ik nog eens blij zou zijn als mijn gemaal ten strijde trok. En nu?

LUITGART We moeten de dingen nemen zoals ze zijn, meesteres. Als je eenmaal oud bent zul je het weten. Geniet van je vrijheid, want zorgen komen er vanzelf wel.

AYA O lieve Luitgart, ik heb al zoveel zorgen. Weet je nog dat Heymijn die eed zwoer, elk familielid van Karel te doden dat hij tegenkwam? (ze snikt) Als ik zonen krijg, zal hij die ook haten omdat ze tot Karel's familie behoren. Wat moet ik doen?

LUITGART Je zou gelijk kunnen hebben. Men weet niet waartoe de graaf in staat is. Ik zal je een goede raad geven. Zeg niemand dat je een kind verwacht! Als je tijd gekomen is, gaan we allebei weg naar een nonnenklooster en daar blijven we tot alles voorbij is. Wordt het een meisje, dan kun je rustig bij hem terugkomen. Maar is het een jongen, dan moeten we hem verstoppen tot we zekerheid hebben dat de graaf hem geen kwaad zal doen.

AYA Ja Luitgart, dat lijkt me de beste oplossing.

(Het wordt weer donker; verteller komt op.)

VERTELLER Toen het zover was, ging Aya met Luitgart naar een klooster. De min vertelde aan iedereen dat haar meesteres zich een tijdje in de eenzaamheid wilde terugtrekken voor gebed. Spoedig daarop bracht Aya een jongetje ter wereld. Ze liet aartsbisschop Turpijn komen, die haar zoon met de naam Ritsaert doopte. Hij stelde een oorkonde op, waarin zijn afkomst precies stond opgetekend. Vroeg of laat zou Aya die nodig hebben. Ze keerde een paar dagen later terug en niemand wist iets van het gravenzoontje, dat door een dienstmeisje in het klooster verzorgd werd.

Toen het herfst was, keerde Heymijn terug. Hij was gewond en Aya verpleegde hem plichtsgetrouw. Maar nauwelijks was hij genezen of hij reed wederom weg.

In de zomer baarde de gravin een tweede zoontje. Weer speelde zij hetzelfde spel, weer kwam Turpijn naar het klooster, doopte het kind en schreef op een stuk perkament, dat Writsaert de tweede zoon was van graaf Heymijn en zijn gemalin.

Het daarop volgende voorjaar kwam Heymijn, nog zwaarder gewond terug, bleef gedurende enige tijd op Pierlepont, maar op een ochtend was hij er weer vandoor. Aya wist niet waarheen.

Het was Kerstmis toen haar derde zoon in het klooster werd geboren. Hij werd gedoopt met de naam Adelaart en bleef bij zijn broertjes en de vrome vrouwen. Drie jaar verstreken, Heymijn was nog steeds niet terug en op een dag kwam bisschop Turpijn naar Pierlepont gereden.

(Verteller af, licht aan: nog steeds vertrek van Aya. Turpijn spreekt met haar.)

TURPIJN Het wordt tijd dat jouw zoons een passende opleiding krijgen. Als je wilt, breng ik hen bij mijn broer. Hij kan geen oorlog meer voeren omdat hij zijn arm heeft verloren, maar aan zijn hof heerser strenge tucht en ridderzeden. En ... hij weet te zwijgen.

AYA Heb dank, heer bisschop. U bevrijdt mij van een grote zorg. Ik vrees dat mijn zonen de woeste aard van hun vader geërfd hebben en dan is het goed als ze een strenge leermeester hebben.

TURPIJN Ik beloof u alles in orde te brengen en u wens ik veel geluk toe. Zeer veel dank ben ik u verschuldigd, bisschop Turpijn.

(Ze buigen licht naar elkaar ten groet; Turpijn gaat af, direkt daarop komt Malagijs binnen; hij snuffelt.)

MALAGIJS Aha, wat ruik ik? Zo heilig, dat ik mezelf nog onheiliger voel!

AYA (lacht) Wat brengt je hier, neef Malagijs? Heb je soms nieuws van mijn man?

MALAGIJS Nee, nieuws dat is teveel gezegd, maar ik heb ... gedroomd dat hij weer terug zou keren en ... in mijn droom was hij zwaar gewond, ze droegen hem op een baar naar binnen.

AYA Ach-zwijg toch, rare neef. Houd die verhalen voor je. Waarom rijdt je niet ten strijde als een waarlijk ridder?

MALAGIJS Vergeef me, schone tante. Ik ben eenmaal tot ridder geslagen, maar toch beschouwt niemand mij als ridder. (Hij danst rond als een nar.) Ze zien me aan voor een nar of tovenaer, waarom zou ik dus gaan strijden en mijn huid wagen? (Hij buigt héél diep.) Het ga je goed, schone tante. Ik zal je van mijn aanwezigheid bevrijden. (Hij gaat naar de deur, luistert, zegt dan:) Ik hoor stemmen en voetstappen, ik geloof dat mijn droom is uitgekomen.

(Hij gaat vlug af. Direkt daarop wordt Heyman op een brancard binnen gedragen. De dragers gaan weg op een gebaar van Aya, die zich meteen over hem heenbuigt en hem begint te verbinden.)

AYA Heymijn, waar heb je al die tijd gezeten? Waar moest je nu weer je dapperheid bewijzen? Hebben we nog niet genoeg schatten in Pierlepont, is er nog niet genoeg oorlog in de wereld?

HEYMIJN Zwijg jij. Jullie vrouwen begrijpen er ook niets van. Ik kan toch niet dag in dag uit op deze burcht vertoeven en niets doen? (pauze) We zijn over zee geweest tot in Afrika, daar hebben we tegen de Saracenen gestreden en zijn we nog maar ternauwernood ontkomen.

(Het wordt donker; verteller op.)

VERTELLER Zodra de graaf genezen was, trok hij er opnieuw op uit. Enige tijd daarna werd, zonder dat hij het wist, in het klooster zijn vierde en laatste zoon Reinout geboren. Hem was een vreemd lot beschoren.

2e B E D R I J F

(De grote zaal in de burcht van Pierlepont.

In een kring zitten: Heymijn, Malagijs en andere ridders.

Ze drinken en lachen. Een bode komt binnen, buigt voor Heymijn.)

BODE Heer, ridders van de koning zijn gekomen. Ik wilde ze eerst niet binnenlaten, omdat ik wist dat u enkele weken geleden de boodschappers uit Parijs eveneens hebt teruggestuurd, maar één van hen, ik geloof dat het Roeland was, zei dat het zijn plicht was de boodschap des keizers over te brengen.

HEYMIJN Is Roeland gek geworden? Weet hij dan niet van mijn eed? Hoe durft hij, de neef van Karel, hier voor mij te verschijnen? (tot bode:) Ga hem halen, laat hem zijn zegje doen, als hij dat zo belangrijk vindt.

(Bode af, komt direkt met Roeland en Olivier op.)

ROELAND God groet u, Heer Heymijn en alle heren hier. (pauze) Enkele weken terug zond de keizer u boodschappers. Ze vroegen u om met Pinksteren naar het hof te komen, waar dan de zoon van de keizer tot koning gekroond zal worden. Maar u hebt ze niet eens aangehoord - Keizer Karel wordt ouder en het valt hem zwaar zijn ambt nog geheel alleen te dragen. Daarom heeft hij de helft van zijn rijk aan zijn zoon overgedragen.

OLIVIER Maar ook gij weet, net als wij, dat een zoon des keizers pas gekroond kan worden, wanneer de twaalf edelstenen van het rijk deze plechtigheid bijwonen. Ook u, Heer Heymijn, behoort daartoe en namens de keizer verzoeken wij u dringend voor eenmaal af te zien van uw verbittering.

ROELAND (luid) Markgraaf van Dordogne, kom naar het hof om de jonge koning te kronen.

(Even is het stil. In die stilte komt Aya op, maar niemand ziet haar. Ze gaat vooraan op het toneel in een hoek staan en luistert.)

HEYMIJN (tot Malagijs, die naast hem zit:) Heb je dat gehoord, neef? Ik moet dat joch kronen, dat mij pas nog straatover heeft genoemd toen we vochten tegen de Saracenen. Wat denken ze daar aan het hof wel van mij? Ik zeg je, als het niet tegen mijn riddereer was, dan kwamen die boden er niet levend van af.

(Dan opeens loopt Aya naar Roeland toe. Iedereen kijkt verbaasd op.)

AYA Weest welkom, verwanten, ik zal graag uw gastvrouw zijn!
HEYMIJN Wat doe jij hier? Alle duivels, ben je gek geworden?

(Hij wil haar slaan, zij pakt zijn arm, zegt dan rustig:)

AYA Ik smeed u, mijn gemaal, toch naar het hof te rijden, omdat het uw plicht is.

HEYMIJN Jij jij waagt het me daarom te vragen? Ik zeg je dat ik die keizerlijke jongen nog erger haat dan zijn vader. En ik kan niet verdragen dat hij op een dag alles van mij zal erven. Begrijp je dat? Alles zal na mijn dood aan die arrogante jongen behoren, omdat ik geen zonen heb!

- AYA En als je zonen had ... dan zou je ze haten, omdat ze tot de familie van de keizer behoren.
- HEYMIJN (eerst stil, dan:) Haten? ... Grote God, als ik zonen had? Maar waar praat je over? Ik heb niet eens zonen!
- AYA Herinner je die eed, die je die eerste nacht zwoer: je zou iedereen doden die tot de familie van Karel hoorde?
- HEYMIJN Ja ... maar toch niet ... mijn eigen zonen?
- (Aya wil weg lopen, Malagijs gaat haar achterna, zegt bij de deur:
- MALAGIJS Je wilt zeker die rollen perkament halen, die helemaal onder in je kleerkast liggen en waarin de geboorte van je zonen staat opgetekend?
- AYA Jij, heb jij dat geweten? Ach ja, voor jou blijft ook niets verborgen.
- MALAGIJS Ja zie je, ik was eens in de buurt van dat nonnenklooster, waarin jij, eh, nou ja, laten we zeggen voor vrome handelingen gegaan bent. En mijn heel lange oren hoorden iedere keer als jij daar was het geschrei van kinderen. En de rest kan iedereen die zo slim is als neef Malagijs gemakkelijk bedenken. Maar ga nu maar snel die rollen halen, ik bereid Heymijn wel voor.
- (Aya af.)
- HEYMIJN Malagijs, waar hadden jullie het over? Waar gaat Aya nu opeens naar toe?
- MALAGIJS Waarde oom ... eh ... uw geliefde echtgenote komt zo terug. Ze is iets aan het halen, u hebt toch nee, ik zeg nog niets, u moet maar lezen.
- HEYMIJN Wat doe je weer geheimzinnig. Wat heb ik, wat zal ik lezen?
- (Aya komt binnen met vier rollen perkament en geeft die aan Heymijn)
- AYA Heymijn, ik weet niet hoe ik het moet zeggen, ik was zo bang. (stilte, ze huilt) Je hebt zonen, vier zonen. Hier lees dit.
- (Heymijn leest, iedereen kijkt vol spanning naar hem. Hij mompelt, noemt achtereenvolgens:)
- YMIJN Ritsaert Writsaert Adelaart Reinout.
- (Enige tijd blijft hij zwijgend voor zich uit turen. Dan staat hij plotseling op, kijkt niemand aan en loopt weg. Vlak vóór hij afgaat, zegt hij tot Roeland:)
- HEYMIJN Roeland, je kunt tegen de keizer zeggen dat ik zal komen om zijn zoon te kronen.

(Voor het doek komen direkt op: Ritsaert, Writsaert, Adelaart en Reinout, alle vier in een prachtig harnas.

REINOUT Wat een prachtige burcht is Pierlepont. Ik had nooit gedacht dat onze vader zoveel rijkdommen bezat.

RITSAERT De harnassen die hij ons geschonken heeft, zijn van het kostbaarste metaal.

ADELAART Ik ben benieuwd wat voor paarden ons in zijn stallen wachten.

WRITSAERT Daar komt vader al aan, samen met oom Malagijs.

(Heymijn en Malagijs komen op.)

HEYMIJN Mijn zonen, jullie hebben van mijn hand reeds de ridderslag en een passend harnas ontvangen. Nu schenk ik ieder van jullie ook een paard.

(tot Malagijs) Haal uit de stallen die witte hengst, hij lijkt me geschikt voor mijn oudste zoon. (Malagijs af.)

(Malagijs komt terug met een wit paard. Ritsaert bekijkt het, rijdt er een rondje op, klopt het op de hals en stijgt dan af.)

RITSAERT Ik dank u vader voor dit prachtige dier. Het zal mij veel goede diensten bewijzen wanneer ik ten strijde zal trekken.

(Malagijs brengt het paard naar de stal.)

HEYMIJN Voor Writsaert had ik gedacht aan het bruine paard.

(Malagijs brengt het.)

WRITSAERT (Bestijgt en berijdt het.) Ja vader, deze hengst lijkt me geschikt (stijgt af.), veel dank!

(Malagijs brengt het paard terug.)

HEYMIJN Adelaart schenk ik de gele hengst.

(Malagijs haalt hem, Adelaart berijdt hem.)

ADELAART Ook ik zeg u velen dank vader, voor dit schitterend ros.

(Stijgt af. Malagijs en paard af. Malagijs komt terug met een witte schimmel.)

MALAGIJS Deze had gij voor uw jongste zoon gedacht, is het niet oom Heymijn Hoe raad je het, neef.

HEYMIJN (Bestijgt het paard, dit zakt direkt door de poten, hij stijgt af, lacht) Dat arme dier bezwijkt onder mijn gewicht vader, geef me een ander. (Malagijs gaat een donkerbruin paard halen.)

REINOUT (Kijkt naar het paard) Het spijt me vader, maar ik vrees dat ook dit dier onder mij zal instorten. Heb je geen ander?

HEYMIJN Jawel, ik heb nog één hengst. Hij heet Beiaard en is zo sterk als drie andere, maar wild als twaalf andere. Niemand kan hem temmen.

REINOUT Dat is een paard voor mij! En ik zal meteen zien of hij niet zo zacht wordt als een lammetje.

MALAGIJS Maar je mag hem zelf gaan halen, want in de stal van Beiaard waag ik me niet.

(Reinout gaat Beiaard halen: een heel groot zwart paard. Hij is heel wild, springt steeds opzij enz. "Gevecht" tussen Beiaard en Reinout. Alle anderen staan aan de kant te kijken. Reinout valt af en toe bijna uit het zadel, maar nooit helemaal. Uiteindelijk wordt het dier rustig.)

REINOUT Je bent een wilde jongen, maar je bevalt me!

(Reinout stijgt af, Beiaard blijft staan. Reinout klopt hem op de hals. Adelaart werpt Reinout een rode mantel om, maar Reinout legt hem over de rug van Beiaard, bestijgt het paard en rijdt met vorstelijke houding door de zaal weg.)

- HEYMIJN Ja, hij is waarachtig mijn zoon: woest en dapper, koppig en
goedhartig.
(tot de anderen) Kom, laten we ons gereed maken voor de tocht naar
Parijs. Met groot gevolg zullen we de keizer tegemoet treden, hem
eer bewijzen, als is het dan ook om zo'n snotjongen tot koning
te kronen.
- (Ze gaan af. Na een korte tijd gaat het doek langzaam open;
het decor is inmiddels gewisseld: de grote zaal van de keizer.
Om de grote tafel zitten: de keizer, zijn zoon, Roeland, Turijn,
Olivier, ridders, jonkvrouwen. Naast Karel zit Heymijn. Adelaart,
Reinout, Ritsaert en Writsaert zitten ergens op een afgelegen
plaats en hebben als enige geen schalen, borden of bekers voor zich
De drost loopt af en aan met schalen e.d.)
- KAREL Weest welkom allen. In het bijzonder ben ik blij met uw komst,
Heer Heymijn, graaf van Dordogne. Ik zie dat uw familie geen gebrek
heeft aan jongemannen. Wie zijn die vier jonkers?
- HEYMIJN (trots) Het zijn mijn zonen, Heer Keizer, Ritsaert, Writsaert,
Adelaart en Reinout. (Iedereen kijkt verbaasd naar ze.)
- WELLS
ZONEN
KAREL Ik heb nooit gehoord dat Heymijn zonen heeft. Hij heeft ze zeker
met geld gehuurd om aan het hof met hen te pronken.
Dat was een schandelijke grap. (Kijkt boos naar zijn zoon.
Tot Heymijn:) U hebt er goed aan gedaan hen naar het hof te brengen
omdat het mijn neven zijn.
- (Iedereen praat door elkaar, er klinkt muziek, men eet en drinkt.)
- REINOUT (tot zijn broers:) Die keizerszoon ziet eruit alsof hij iedereen
het bloed onder de nagels treitert. Ik heb het idee dat hij dat
zal blijven doen, totdat iemand hem doodt.
- ADELAART We hebben het vast en zeker aan hem te danken, dat we nog geen
hap opgediend hebben gekregen.
- RITSAERT En dat we genoeg mochten nemen met deze plaatsjes, waar normaal
de knechten zitten.
- WRITSAERT Ik krijg dorst. Zo te ruiken wordt er voortreffelijke wijn ge-
schonken, maar ons laat men er niets van proeven.
- REINOUT Ik neem dit niet! Ik ga zelf wel mijn eten en drinken halen!
- ADELAART Reinout!
- (Maar Reinout gaat toch. Net als de drost met schalen en een kan
binnenkomt, verspert Reinout hem de weg.)
- DROST Wat heeft dit te betekenen, jonge heer?
- REINOUT Ik zou graag die schalen van u overnemen en ook de kan met wijn
wil ik voor u dragen.
- DROST Dat gaat niet. Ik bedien en men heeft te wachten totdat ik langs-
kom.
- REINOUT (Boos:) Ik ben niet van plan om te wachten tot ik een ons weeg.
Geef ons eten, of het zal je kwalijk vergaan!
- KAREL (Hooft het.) Wat is daar aan de hand?
- DROST Deze jongeheer gritst mij de schalen uit de hand, majesteit.
- RITSAERT Wij hebben tot nog toe geen eten gekregen, vandaar dat mijn broer
zelf even iets is gaan halen.
- KAREL Hoe kan dat? Hier moet sprake zijn van een misverstand. Ik beloof
jullie genoegdoening. Morgen bij de kroningsplechtigheid mogen
jullie mijn zoon begeleiden en gedurende de feestdagen zal ik
jullie de hoogste ambten aan het hof geven.

karel's
ZOON (Spottend:) Dank u, voor deze geweldige eer, die u mij doet, vader. Ik had ook nog iets anders in mijn gedachten, betreffende deze vier schone jongelingen. Eén van hen, ik geloof dat het Adelaart was, heeft namelijk aan het hele hof verkondigd hoe goed hij het schaakspel beheerst. Ik ben benieuwd of hij ook mij kan overtreffen.

ADELAART Maar dat heb ik nooit gezegd, hoe komt u

KAREL Zou je daar niet vanaf zien, mijn zoon.

karel's Z. Nee, vader. (Karel's aandacht wordt door iets anders getrokken. De keizerszoon loopt naar voren en roept:)
Kom eens hier, Adelaart, als je de moed daartoe hebt.
(De anderen merken het niet, ze praten zacht met elkaar. Adelaart gaat naar de keizerszoon. Voorop het toneel praten ze met elkaar.)
We zullen tegen elkaar spelen en omdat we beide goede spelers zijn, is de inzet hoog. We zullen om ons hoofd spelen.

ADELAART (Schrikt.) U drijft de spot met me. Bij God, ik speel niet om zo'n kostbaar pand!

karel's
ZOON Ik scherts niet. Win ik, dan neem ik jouw hoofd, win jij, dan neem jij het mijne.

ADELAART Heer, ik smeed u, laat ons spelen om een burcht of marktstadje. Liever speelde ik zelfs helemaal niet.

karel's Z. We spelen vijf partijen. Wie de vijfde wint is overwinnaar.

ADELAART Moge God me bijstaan. Ik wil uw hoofd niet nemen en het mijne niet verliezen.

D O E K

(Even daarop verschijnen vóór het doek: Reinout, Ritsaert en Writsaert.)

- REINOUT Ik vraag me af waar Adelaart zolang blijft.
RITSAERT Hij zal toch niet dat schaakspel zijn aangegaan met die onuitstaanbare keizerszoon?
WRITSAERT En zo wel, om welke inzet zouden ze dan spelen? Ik acht dat joch tot rare dingen in staat.
REINOUT Ik hoor iets.
(Adelaart komt eraan, hij wankelt, zoekt steun.)
Adelaart, wat is er gebeurd?
ADELAART Ik heb ... geschaakt met ... de zoon van de keizer. Ik won de vijfde partij. Dat betekende dat ik hem ... zou ... dat ik zijn hoofd mocht nemen.
REINOUT Wat? En heb je het genomen?
ADELAART Nee, natuurlijk niet, hoe kon ik dat doen, de zoon van de keizer ...
RITSAERT Wat heeft hij dan met je gedaan? Je ziet helemaal bleek, je oog is blauw en je kan nauwelijks op je benen blijven staan.
ADELAART Hij kon zijn verlies niet verdragen. Ik zei hem dat ik helemaal niet van plan was hem te doden, maar hij gedroeg zich als een waanzinnige en sloeg me in het gezicht.
REINOUT Dit kan niet, dit gaat te ver. Ik zal in jouw plaats zijn hoofd nemen!
WRITSAERT Reinout, doe dat niet. Ons leven lang zullen we voor zo'n daad moeten boeten.
REINOUT We staan in ons recht. Ik neem alle verantwoordelijkheid op me. Breng Beiaard vast naar buiten. Zodra ik heb gedaan wat er gedaan moet worden, kom ik naar jullie toe en gaan we er met z'n allen vandoor.
(Reinout verdwijnt aan de ene kant van het toneel, Ritsaert gaat aan de andere kant af. Adelaart valt bijna, Writsaert vangt hem op.)
WRITSAERT Adelaart, gaat het? Steun maar op mij.
(Ritsaert komt eraan met Beiaard. Samen zetten ze eerst Adelaart op het paard, dan springen ze er zelf achter op. Beiaard trappelt ongeduldig. Even later komt Reinout aangerend, hij springt voor op Beiaard.)
REINOUT Vlug, voor ze het ontdekken en ons direkt achterna komen. Beiaard, zet hem op.
(Snel gaan ze er vandoor, de zaal door, evt. een paar rondjes, dan af.)

P A U Z E (eventueel)

3e B E D R I J F

(Nog steeds met z'n vieren op Beiaard komen de Heemskinderen vanuit de zaal op. Het doek is dicht. Voor het doek staan ze stil. Reinout stijgt af, plukt wat gras en geeft het Beiaard.)

REINOUT Eet, trouwe Beiaard, je heb het ruimschoots verdiend.
(tot z'n broers:) Nu zijn we ver genoeg van Parijs verwijderd, hier zullen ze ons niet direkt op de hielen zitten.

WRITSAERT Maar waar moeten we naar toe? Naar Pierlepont kunnen we niet gaan, daar zullen ze ons als eerste zoeken.

RITSAERT Wat zou er met vader gebeurd zijn? Zou Malagijs hem in veiligheid gebracht hebben?

REINOUT Laten we het beste voor hem hopen. Het zou onrechtvaardig zijn, als men hém in Parijs gevangen nam. Maar wij moeten nu zorgen eers onzelf in veiligheid te brengen, liefst buiten het Frankrijk.

ADELAART Ik heb gehoord dat onze vader vroeger de Saraceense vorst Safforet het leven schonk. Misschien neemt hij ons op uit dankbaarheid.

TSAERT Ja Reinout, Adelaart heeft gelijk. Kom, stijg op, laten we snel verder gaan, binnen een uur kunnen we Safforets burcht bereiken.

(Reinout stijgt op, ze rijden de zaal in, gaan dan af.
Het doek gaat open: zaal van Safforet.
Aanwezig: Safforet en één raadsheer.)

RAADSHEER Heer Safforet, vier jongelingen, gezeten op één prachtig zwart ros, vragen toegelaten te worden tot uw burcht. Als ik het goed heb, dragen ze het wapen van Heer Heymijn van Dordogne.

SAFFORET Heer Heymijn is een dapper man. Jaren geleden heeft hij hier in Spanje gestreden. Die jonge ridders zijn zeker zijn zonen, ik zal ze wel opnemen. Maar ik zou graag willen weten waarom ze hier komen ... zorg er dus voor dat ik dat te weten kom.

(Raadsheer gaat af, komt terug met de vier broers, ze buigen alle vier voor Safforet.)

REINOUT God groet u, waarde Heer Safforet.

SAFFORET Eensgelijks. Zijt gij de zonen van Heymijn?

REINOUT Hoe raadt ge het zo. Wij zijn gekomen om u onze diensten aan te bieden.

SAFFORET Dat verheugt me. Ik heb vijandelijke bureu en het roversgespuis in mijn land neemt hand over hand toe. Dappere krijgers zijn me dus welkom. Als jullie denken hier te blijven, zal ik jullie een herberg wijzen. Jullie krijgen ook een behoorlijke soldij en ik zal zorgen voor jullie kleding, wapenrusting, wapens en paarden.

REINOUT Wij danken u zeer, Heer Safforet.

(Ze gaan, na een lichte buiging, met de raadsheer af.
Het wordt donker, de verteller komt op.)

VERTELLER Zo kwamen de Heemskinderen aan het hof van Safforet. Ze streden voor hem tegen de rovers en de vijandelijke bureu en moesten veel ellende verdragen. Maar toen er drie jaren voorbij waren, hadden zij nog geen kleding, soldij of wapens gekregen. Ze woonden in een armzalige herberg en de vorst nodigde hen nooit aan zijn hof uit. Op een dag besloten ze naar Safforet te gaan en van hem te eisen wat hen toekwam.

(Het wordt licht, verteller af. Safforet zit op z'n zetel, de vier broers komen binnen, buigen licht.)

REINOUT Heer, we hebben u nu meer dan drie jaar gediend en niets ontvangen. Onze mantels zijn versleten, de helmen gedeukt, het harnas totaal verroest. We smeken u dus, geef ons nieuwe kleren en wapens zoals u ons beloofde. Wilt u niet meer van onze dienst weten, laat ons dan gaan, dan verlaten we uw hof en uw land.

SAFFORET Kijk eens aan, jullie willen dus van alles van me eisen. Me dunkt dat jullie wel wat bescheidener kunnen zijn. Ik heb namelijk een vreemd bericht gehoord: In Parijs is de zoon van de keizer vermoord. De moordenaars zijn in rijks- en kerkban gedaan. (De broers kijken elkaar verschrikt aan.) Ze zijn uit het Frankrijk gevlucht. En ... hoe vinden jullie dat nieuwtje? Ik heb nog wat gehoord. (Safforet spreekt nu heel langzaam:) De vader van de moordenaars moest de keizer zweren hem zijn zonen uit te leveren, anders zou hij zelf gehangen worden. De man zwoer liever de eed. (De broers kijken elkaar weer aan.) Nu geloof ik niet dat zijn zonen vrijwillig naar het Frankrijk terug zullen keren om hun hoofd in de strop te steken. Maar ... misschien kan iemand anders die moordenaars gevangen nemen en naar de keizer sturen. (pauze) De keizer der Franken is niet mijn vriend, maar hij zal me zeker met goud belenen, als ik hem de moordenaars van zijn zoon uitlever!

(Er heerst een korte stilte. De broers kijken elkaar gespannen aan. Dan doet Reinout een stap naar voren, heft zijn zwaard en slaat Safforet met één houw dood. Op hetzelfde moment wordt het donker, de verteller komt even later op.)

VERTELLER Opnieuw moesten de vier Heemskinderen vluchten, opnieuw was het Beiaard die hen op zijn rug in razende vaart in veiligheid bracht. De broers besloten onderweg om naar de burcht van Ivo van Gasgogne te gaan, die een klein stuk eigen land had, wat hij niet als leen van de keizer had ontvangen. Hij was vaak lastig gevallen door Safforet en het zou hem vast goed stemmen wanneer hij hoorde dat de vier Heemskinderen hem voorgoed verlost hadden van deze vijand.

(Verteller af, licht aan. Inmiddels is het decor veranderd: Zaal van Ivo. Achterin of aan de zijkant zit een raam. Aanwezig: Ivo en Claradijs. Claradijs kijkt door het raam.)

CLARADIJS Vader, kom eens kijken, vier ridders op één paard komen onze burcht tegemoet.

IVO (kijkt) Noem je dat ridders? Mij lijken ze eerder landlopers!.

CLARADIJS Nee vader, zie je hun mantels niet? Die moeten eens heel kostbaar zijn geweest. Ook hun wapenrusting ziet eruit of die tijdens vele gevechten gedragen werd. Kijk eens hoe fier die voorste ridder op het paard zit! Hij is vast de jongste, maar hij ziet er bezorgd uit. Laat die vreemdelingen boven komen, vader!

IVO (Slaat met zijn vlakke hand tegen zijn zetel, daarop komt een raadsheer binnen, deze buigt.) Laat de poorten openen en geleidt die vier heren naar mij toe. (Raadsheer buigt en gaat af.)

CLARADIJS O Vader, vier jonge ridders komen naar ons hof! Ik heb het gevoel dat ze ons voorspoed zullen brengen. Eindelijk wordt het saaie leven hier in de burcht eens doorbroken. Ze zullen u vast hun diensten aanbieden en u tot grote steun zijn in de strijd!

(Raadsheer komt terug met de vier broers, ze buigen voor Ivo.)

IVO Wilt u me zeggen wie u bent en wat u hierheen voert?
REINOUT (Kan z'n ogen niet van Claradijs afhouden.)
Heer Koning, we komen uit het land van Safforet. We weten dat hij uw vijand is. Hij is dood ... ik heb hem gedood.
En nu willen we u onze diensten aanbieden.

IVO Dat is een goed bericht! Het zal jullie niet berouwen hier te zijn gekomen. Maar ... jullie hebben nog niet gezegd wie jullie zijn en uit welke familie jullie stammen.

REINOUT Onze vader is markgraaf Heymijn van Dordogne. Dit zijn mijn broers Ritsaert, Writsaert en Adelaart. En ik ben Reinout.

IVO (tot z'n raadsheer) Dat betekent dat ik de moordenaars van de keizerszoon nu voor mij heb staan. Wanneer ik ze opneem, zal ik mi beslist de de vijandschap van de keizer op de hals halen.

CLARADIJS Maar vader, u weet toch hoe dat gebeurd is! De zoon van de keizer speelde schaak om zijn leven en hij verloor.
De broers staan in hun recht, vader.

IVO Bemoei je met je eigen zaken, Claradijs.

RAADSHEER Maar ze heeft gelijk, Heer Ivo. Bovendien vallen de Saracenen u voortdurend lastig. U heeft dringend dappere krijgers nodig.

ARADIJS En vader, misschien, nee wel zeker, krijgt de keizer toch nooit te horen wie die jonge ridders zijn.

IVO 't Is goed, Claradijs. (tot de broers:)
Als jullie willen blijven, geef ik jullie nieuwe gewaden en wapens. Tevens zal ik jullie paarden geven, want jullie kunnen niet met z'n vieren op één hengst ten strijde trekken.

(Het wordt donker, verteller komt op.)

VERTELLER En zo bleven de broers aan Ivo's hof. Met zijn leger versloegen ze de Saracenen die het land bedreigden.
Als ze thuiskwamen werden ze vreugdevol door vele jonkvrouwen ontvangen. Claradijs had haar oog op Reinout laten vallen.
Zij zorgde ervoor dat zij alles voor hem kon doen. Zij gaf hem de beste wapens en de mooiste gewaden.
Op een dag echter werden de broers herkend door een boodschapper van de keizer, die zijn heer daar direkt melding van bracht. Dadelijk zond Karel een brief aan heer Ivo.

(Licht uit, bode af. Op toneel: Ivo en raadsheer.)

IVO (Mompelt wat, terwijl hij een brief leest. De laatste zin zegt hij hardop:)
Ik beveel u de vier Heemskinderen gevangen te nemen en ze direkt naar mijn hof in Parijs te zenden, zodat ze eindelijk gestraft kunnen worden. Keizer van het Frankrijk, Karel de Grote
(rolt de brief op)
Hm ... met welk recht beveelt hij mij? Ik ben zijn leenheer niet. Als ik hem zijn zin geef, zou dat schande betekenen tegenover de vier dappere jongens, die mij inmiddels drie jaar trouw gediend hebben. Misschien kan ik hen beter een rijke beloning geven en hen zeggen weg te gaan naar een ver land, waar ze veilig zijn.

RAADSHEER Neen heer, ik heb een betere oplossing. U moet de Heemskinderen een stuk grond geven als leen en een plaats waarop ze een sterke burcht kunnen bouwen. Dan zult u altijd trouwe mannen in uw land hebben, maar tegen de keizer moeten ze zich dan zelf verdedigen. Bovendien moet gij Reinout uw dochter Claradijs tot gemalin geven.

IVO Claradijs en Reinout? Ja, je hebt gelijk, m'n dochter praat voortdurend over hem. En wat die burcht betreft ... ja, dat is een goede raad, heb dank, raadsheer.

(Licht uit, verteller op, bovendien gaat (ongemerkt) het doek langzaam dicht.)

VERTELLER Zo gezegd, zo gedaan. Heer Ivo gaf de vier Heemskinderen een groot terrein aan de oever van de Garonne als leen. Op een enorme rots van wit marmer bouwden ze nun burcht: Montelbaen. Even later werd met veel pracht en praal de bruiloft gevierd. Die duurde zeven dagen en er ontbrak niemand van de familie van de graaf van Dordogne. Daarna werd het langzamerhand rustig in de burcht, de gasten namen afscheid en reden weg. De broers vergaten bijna de keizer en de keizerlijke ban. Er kwamen geen nieuwe berichten uit Parijs, want Karel had andere zorgen aan z'n hoofd, omdat de Saksers weer in opstand waren gekomen.

Maar op een dag verscheen hij toch met zijn leger in Gasgogne. Toen hij hoorde dat Ivo de vier broers een stuk land had gegeven en ze een burcht had laten bouwen, werd hij woedend en hij gaf zijn ridders de opdracht Montelbaen te belegeren. Dit beleg duurde drie maanden; toen was het keizerlijke leger gedwongen zich terug te trekken, want men had vanuit de burcht het tentenkamp met rotsblokken bekogeld. In Montelbaen vierde men de overwinning met een groot gelach en veel wijn. Daarna zette zich het gewone leven weer voort, maar Reinout hield dat niet goed uit. Hij hield meer van avontuur.

(Verteller af, voor het doek komen op: Claradijs en Reinout.)

REINOUT Lieve Claradijs, je weet hoeveel ik van je houd, hoe blij ik ben met onze burcht.

CLARADIJS Dat weet ik, lieve Reinout. Maar waarom zeg je me dat nu, op deze toon? Het lijkt of je afscheid gaat nemen.

REINOUT Voor jou kan ik niets verborgen houden. Ja, ik ga weg.

CLARADIJS Nee!

REINOUT Liefste, luister. De laatste tijd moet ik voortdurend aan mijn moeder denken, die eenzaam in Pierlepont vertoeft. Ook mijn broers verlangen er erg naar haar weer te zien. We hebben besloten, hoeveel risico's dat ook met zich mee brengt, om ons ouderlijk huis voor korte tijd te bezoeken.

CLARADIJS Reinout, hoe kun je! Je waagt je leven!

Laat me niet in de steek. Wat moet ik hier op de burcht zonder jou beginnen?

REINOUT Ook mij valt het afscheid moeilijk, Claradijs, en ik weet wat ik op het spel zet. Maar ik kan de gedachte niet langer verdragen dat onze moeder niets van ons weet, of we nog in leven zijn of dood.

CLARADIJS Maar de keizer heeft overal bodes, spionnen. Iedereen zal jullie herkennen en het direkt melden aan Karel. Heel het Frankrijk weet wie jullie zijn en dat jullie in rijks-en kerkban zijn. Jullie mogen in geen geval in je gewone kleding gaan of een harnas dragen. Huld je in monnikspijen ... en, ga te voet.

REINOUT Te voet? Dan duurt de reis maanden!

CLARADIJS Beiaard zal jullie in elk geval verraden en ook als jullie andere paarden berijden, kan elke domoor aan jullie fiere houding zien dat jullie ridders en geen vrome pelgrims zijn. Weet je nog hoe jullie bij m'n vader aankwamen? Gehavend als landlopers zagen jullie eruit. Maar ik zag direkt dat jullie van andere komaf moesten zijn!

REINOUT Je hebt waarschijnlijk gelijk. (Neemt haar beide handen.) Ik zal je raad opvolgen. Wees niet bang. Wat er ook zal gebeuren, jou blijf ik trouw. Wacht hier op mij. Na lange of korte tijd zien wij elkaar weer. (Ze kussen elkaar.) Kom ga mee, en neem ook afscheid van mijn broers.

(Hand in hand lopen ze naar de zijkant en gaan achter het doek af.)

4e B E D R I J F

(Doek open: grote zaal in Pierlepont. Er zijn wat ridders en jonkvrouwen aanwezig, ook: Malagijs.
De vier broers komen binnen, gehuld in monnikspijen.)

MALAGIJS God groet u, vrome mannen. Ik smeeek u, bid een paternoster voor mij, arme zondaar.

ADELAART Ben jij het Malagijs? (zachter) Verraadt ons niet, als je blijft! Waar is onze moeder?

(Malagijs buigt diep, wijst dan naar de deur, waar op dat moment Aya binnenkomt. Reinout wil op haar afstormen, maar Ritsaert en Writsaert houden hem tegen.)

AYA Weest welkom, waarde pelgrims. Ik zal u graag spijs en drank geven. Misschien erbarmt God zich dan over mijn zonen.

(Dan opeens herkent ze hen. Ze wil iets zeggen, kijkt dan verschrikt rond. Tot de andere aanwezigen zegt ze:)

Ik heb jullie hier niet nodig. Ik zal zelf voor mijn vrome gasten zorgen. (Ridders en jonkvrouwen af.)

(Aya en de vier broers kijken elkaar lang aan.)

REINOUT Moeder, zeven jaar lang hebben wij ernaar gesnakt je terug te zien.

Nu zijn wij gekomen, wat er verder ook nog gebeuren mag.

(Ze omarmen elkaar; daarna Ritsaert, Writsaert en Adelaart ook.)

ADELAART Lieve moeder, wat heb ik je lang gemist.

RITSAERT Wat heb ik ernaar verlangd deze streek, de Dordogne, mij zo vertrouwd en de burcht Pierlepont terug te zien.

Bovenalles natuurlijk naar jou, moeder!

WRITSAERT O, wat ben ik blij je weer te zien. Ook naar vader. verlang ik, maar

AYA Je vader heeft de eed gezworen, jullie aan de keizer uit te leveren wanneer hij jullie waar dan ook ontmoet. Deed hij dit niet, dan kostte het hem z'n eigen leven.

REINOUT Ja moeder, wij weten het. Men zweert heel wat, als men de galg voor zich ziet. Toch ben ik daarom niet boos op hem.

Ik vind wel iets, waarmee hij zijn eed niet hoeft te breken, en ons toch kan ontmoeten.

(Op dat moment komt Heymijn binnen.)

HEYMIJN Wat, jullie hier? Maar weten jullie dan niet? Hebben jullie je verstand verloren? (pauze) Mijn zonen, ik ben erg blij jullie weer te zien, maar ...

RITSAERT Je behield liever je eigen leven, dan dat van je zoons te sparen.

ADELAART Je zag liever ons aan de galg, dan zelf te ervaren hoe dat voelt.

WRITSAERT Wij zouden woedend op je kunnen zijn, vader.

REINOUT Maar wie zou niet zo gehandeld hebben in jouw plaats?

HEYMIJN Misschien is er een uitweg. Ik zal jullie door mijn knechten naar Parijs laten brengen. Onderweg ontsnappen jullie, ergens in de dichte wouden. Ik heb dan m'n eed gehouden en jullie zijn vrij.

REINOUT (hard, alsof hij boos is.) Nee vader, ik had een ander plan!

(tot Adelaart) Haal eens een knecht van de paardestallen.

(Adelaart af.) Wij gaan niet naar Parijs, jij mag de keizer begroeten. Vertel hem zelf maar dat je je aan je eed gehouden hebt, en dat wij vrij zijn.

(Adelaart en knecht komen binnen.)

REINOUT (tot knecht:) Ik gebied je: bind heer Heymijn vast, leg hem op een paard en breng hem als jouw gevangene naar Parijs, waar je hem voor de keizer leidt. Zeg dat Reinout van Montelbaen je heeft gestuurd, omdat hij zelf geen zin had om naar het hof te komen. Je staat er met je kop borg voor dat alles precies zo gebeurt.

HEYMIJN Reinout!

REINOUT (tot knecht:) Gehoorzaam nu meteen.

(Knecht gaat met Heymijn af.)

AYA Reinout, gaat dit niet wat te ver?

RITSAERT Wees maar gerust moeder. Je zult merken dat dit een slimme zet is van je jongste zoon.

AYA Hebben jullie alles al besproken? (pauze) Maar ach, het kan mij niet schelen ook. Ik ben alleen maar gelukkig om jullie weer te zien ... en bang dat dit geluk slechts van korte duur zal zijn. (Op een andere toon:) Jullie hebben lang gereisd en zult wel hongerig en moe zijn. Ik zal zorgen voor eten en drinken. Daarna gaan jullie slapen. Morgen spreken wij elkaar wel nader.

D O E K

(Voor het doek komt Heymijn op, liggend en vastgebonden op een paard, begeleid door een knecht. Van de andere kant komen Karel en de Drost op. De knecht maakt Heymijn los, deze staat op, wankelt en probeert te buigen voor de keizer.)

KAREL Wie heeft je dat aangedaan?

HEYMIJN Dat heeft mijn zoon Reinout gedaan. (Begint opeens te lachen.)

KAREL Me dunkt dat de rit op dat lastpaard je verstand geen goed heeft gedaan! Maar misschien kun je mij nog vertellen wat er gebeurd is. Waar zijn je zonen?

HEYMIJN Waar ze nu zijn, weet ik niet. Gisteren waren ze nog in mijn burcht

KAREL In Pierlepont? En je hebt mij niet meteen een boodschap gestuurd?

HEYMIJN Geloof u werkelijk dat ze mij daartoe de tijd gelaten hadden?

(Voor zich zelf:) Reinout had mij waarachtig geen betere dienst kunnen bewijzen!

KAREL (tot Drost.) Als Reinout en zijn broers het gewaagd hebben ondanks rijks - en kerkban terug te keren

Wijs Heer Heymijn één der gastenkamers en zorg dat hij de burcht niet verlaat. Dan roep je graaf Roeland en de andere paladijnen en zeg dat ze zich klaarmaken voor een tocht naar Pierlepont.

Er is haast bij!

DROST Ja Heer, ik ga al.

(Na buiging af met Heymijn. Karel aan de andere kant af.)

(DOEK OPEN: grote zaal in Pierlepont. Aanwezig: Aya en Reinout.)

AYA Zo Reinout, ben je nu al op? Heb je goed geslapen?
REINOUT Ik heb nog nooit zo heerlijk geslapen als afgelopen nacht, Moeder. Heerlijk om weer binnen de muren van Pierlepont te zijn!
AYA Vertel mij nu wat er al die jaren is gebeurd. Waar waren jullie? In het Frankrijk, of erbuiten?
(Ze kijkt door het raam naar buiten, roept verschrikt:)
O, Reinout, kijk!
REINOUT (Loopt naar het raam, kijkt) De keizer handelt sneller dan ik gedacht had. Nu gaat het om ons leven.
AYA Nee, je moet weg, nu meteen. Wij hebben nog even de tijd, kom mee. Deze burcht heeft een geheim poortje in de muur. Ik zal het je tonen. Het voert naar de oever van de rivier. Als je daarover zwemt, ben je in veiligheid. Kom vlug mee!
REINOUT Ik ga niet zonder mijn broers.
AYA Je moet. De keizer jaagt op jou. Hij zal je broers met rust laten, geloof me toch. Zij zijn onschuldig, Karel is rechtvaardig. Je broers kunnen hem te voet vallen en om genade smeken. Hij is hun oom!
REINOUT Voor ons kent hij geen genade.
AYA Hij is mijn broer. Ook ik zal naar hem toegaan en smeken.
REINOUT Reinout, ga nu, voor het te laat is.
REINOUT Moeder ..., goed, ik ga.

(Ze gaan samen af; even later komen Ritsaert, Writsaert en Adelaart op.)

ADELAART Waar is Reinout toch? Ik dacht dat hij het vroegst van ons was opgestaan, maar nu is hij nergens te bekennen.
WRITSAERT En moeder. Zij had ons zelf gevraagd hier te komen.
RITSAERT Kijk eens naar buiten, broers.

(Ze kijken, schrikken; dan komt Aya binnen.)

AYA Ah, daar zijn jullie.
WRITSAERT Moeder, de keizer nadert onze burcht.
AYA Ik weet het. Ik heb Reinout gezegd te vluchten. Als het goed is, is hij nu al veilig. Jullie zal de keizer geen kwaad doen, hij is mijn broer! Val de keizer te voet, als hij zo dadelijk de zaal betreedt.
ADELAART Ging Reinout zomaar weg, wilde hij zomaar zonder ons vluchten?
AYA Nee, natuurlijk wilde hij om jullie blijven. Ik heb hem ertoe over moeten halen om verstandiger te handelen.
RITSAERT Ja, zo is het beter. Ik geloof zelfs dat hij geen moment te vroeg is weggegaan.

(Knecht komt binnen, buigt:)

KNECHT Vrouwe Aya, ik meldt de komst van de keizer, uw broeder

(Keizer, twee ridders en Roeland komen op.)

KAREL Gegroet, Aya, mijn zuster. Ge weet waarschijnlijk waartoe ik hier gekomen ben. Waar is je jongste zoon?
AYA Geliefde broeder, ook gegroet ... Reinout ... ik weet niet waar hij is. Hier zijn mijn andere zonen. Ik smeed je

(De broers vallen op de knieën.)

ADELAART Heer keizer ...
(Verder komt hij niet. Karel tot ridders:)
KAREL Neemt hen alle drie gevangen en laat ze meegaan naar Parijs.
(tot Aya:) Vraag me niet je zonen vrij te laten, want dan zou je vergeefs smeken. In mijn hof zullen ze in de kerker wachten tot het de moordenaar van mijn zoon behaagt zich te melden. Doet hij dat niet, dan sterven zij in zijn plaats.
AYA Nee, nee, dat kun je niet doen, dat kún je niet ...
KAREL De moord moet eindelijk geboet worden.

(Karel gaat af met de twee ridders en de drie broers. Roeland blijft achter.)

ROELAND Aya, wees niet bang ...
AYA Roeland! De keizer zal woedend op je zijn.
ROELAND Laat hem maar. Luister naar mij. Ik zal je zonen zo goed mogelijk beschermen. Ik weet niet of ik de keizer tot andere gedachten kan brengen, maar ik zal niet dulden dat onschuldigen gestraft worden ... al zou ik in opstand moeten komen. Ik zou niet de enige aan het hof zijn. Olivier, Turpijn, Ogir, zij allen zijn vrienden van je zoons. God lone je, Roeland. (Ze kust hem op beide wangen.)

D O E K

(Uit de zaal komt Reinout teneergeslagen aanlopen. Voor het doek blijft hij staan. Hij gaat op een steen zitten.)

REINOUT Ik had het niet mogen doen, niets van al die dingen. Ik had de keizerszoon niet mogen vermoorden, daar is alles mee begonnen. Ik had mijn broers niet achter moeten laten. Ik heb geen moment geloofd dat de keizer hen genade zou betonen. Toch ben ik weg-gelopen om mijn eigen huid te redden. Ik ben geen haar beter dan mijn vader. Laf ben ik, ik ben het niet waard een ridder te zijn. (pauze.) Wat heb ik een honger!

(Hij bukt zich, plukt iets en eet dat op. Hij ziet niet dat Malagijs opkomt.)

MALAGIJS Goedemorgen!

(Reinout draait zich met een ruk om, kijkt verbaasd.)

MALAGIJS Ik heb het wel geweten, daarom ben ik hier naartoe gekomen.
REINOUT Malagijs, oom Malagijs, ben jij het werkelijk? Ik heb je toch in Pierlepont gezien. En daarvoor was je nog op Montelbaen. Hoe kom je dan nu hier?

MALAGIJS Je wilt weten hoe ik van Pierlepont hierheen ben gekomen? Aan de dienstmeisjes heb ik verteld dat de duivel mij door de lucht zou dragen en naar jou toe brengen. Het was leuk om te zien hoe ze grèzelden en driemaal een kruis sloegen.

REINOUT (Ongeduldig) Maar mij kun je zoiets niet wijsmaken. Komop, vertel me de waarheid.

- MALAGIJS Ook als ik je de waarheid vertel, zul je het niet geloven ... ik ben namelijk op Beiaard naar Pierlepont en daarna hierheen gereden.
- REINOUT Jij ... heb jij op Beiaard gezeten? Stond Beiaard jou toe om op zijn rug te klimmen?
- MALAGIJS Nou ja, hij deed het niet graag.
(Hij wrijft zich op zijn rug en benen, alsof hij pijn heeft.)
Maar ik was zo diep bezorgd om jou en je broers en je moet toegeven dat ik het bij het rechte eind had. Jullie zaten in Pierlepont als muizen in een val. Daarom wou ik jullie Beiaard brengen, de enige die jullie zou kunnen redden. Maar vraag me niet wat dat duivelse dier met mij heeft gedaan....
- REINOUT (lacht) Wat heeft hij dan met je gedaan?
- MALAGIJS O, hij heeft mij bijna vermoord.
- REINOUT Nu, bijna misschien. In ieder geval leef je nog en kan je mij uitstekend van dienst zijn. Waar is Beiaard eigenlijk?
- MALAGIJS O, niet ver van hier. (Maakt een diepe buiging.) Ik breng hem direkt hier voor u, eerwaarde neef.
(Buigt nog een keer, gaat af, maar komt direkt terug met het paard. Reinout ziet Beiaard, valt hem om de hals, bespringt hem en loopt een rondje.)
- REINOUT Beiaard, beste trouwe Beiaard. (pauze.)
Kom Malagijs, ga achter mij zitten. Wij rijden naar Parijs, ik geef me over aan de keizer en hij zal mijn broers vrij laten. Ik neem tenminste niet aan dat hij ze reeds genade heeft geschonken.
- MALAGIJS Nee, dat heeft hij inderdaad niet. Maar dan hoef je nog niet zo gek te zijn om de keizer regelrecht in de armen te lopen! je broers weet ik wel op geraffineerder wijze uit de keizerlijke kerker te bevrijden. Wou jij je echt zomaar overgeven?
Heel het Frankrijk is je dankbaar dat je de keizerszoon onschadelijk hebt gemaakt! Nee Reinout, jij hoeft nergens voor te boeten. Bovendien je moet niet denken dat ik ook nog maar één keer van mijn leven Beiaard zal berijden. Nu hij zijn ware meester weer gevonden heeft, zal hij mij echt niet meer in leven laten! Jij keert vrolijk op je paardje terug naar Montelbaen, waar Claradijs verlangend ... en bezorgd naar je uitziet. Ik zorg ervoor dat je broers je na niet al te lange tijd kunnen volgen.
- REINOUT Maar ...
- MALAGIJS Ga nu, maak voort. Je denkt toch niet dat Karel tevreden is met drie Heemskinderen. Door het hele land heeft hij mannen uitgezonden, om ook de vierde te pakken te krijgen. Haast je dus en mijdt het daglicht en de open wegen.
- REINOUT Ik ga al oom, heb dank voor je hulp.

(Reinout rijdt door de zaal weg.
Malagijs gaat achter het doek af.)

(DOEK open: Slaapvertrek van de keizer; het is donker, Karel ligt op zijn bed. Malagijs komt heel zacht, sluipend binnen. Hij loopt naar voren, spreekt zacht tot het publiek.)

MALAGIJS Zowaar, het is me gelukt het keizerlijk slaapvertrek binnen te dringen. Voordat ik mijn drie neven bevrijd uit de kerker, moet ik toch eerst even toestemming vragen aan de keizer.
(Hij loopt stilletjes tot vlak bij Karel's bed, gaat op z'n hurken zitten en spreekt op ernstige, prekende toon:) Moge gij lang en eervol leven, Heer! Maar eens moeten wij allen sterven, goeden en slechten, rijken en armen. Ook koningen en keizers. Denk daaraan, Heer.
Doe wél zo lang u leeft. Beoefen de barmhartigheid; laat gevangene vrij die onschuldig in de gevangenis wegwijnen, zoals de Heemskinderen.

(De keizer gaat plotseling rechtop zitten, kijkt versuft om zich heen. Malagijs duikt naar de grond. Karel kreunt wat, gaat dan weer liggen. Voorzichtig richt Malagijs zich weer op.)

MALAGIJS Oei, ik dacht dat hij wakker werd, maar 't valt mee.
(praat verder tot de keizer:)
Maar ú hoeft de Heemskinderen niet vrij te laten, dat ga ik nu doe. Ik breng hen naar Montelbaen, waar gij geen macht meer over hen hebt. Is het zo naar uw smaak?

KAREL (Slaperig:) Ja hoor, doe maar wat je wilt, Heer Malagijs.
MALAGIJS Het is mij een grote troost als ik de gevangenen met uw goedkeuring kan meenemen!
(Hij wil weggaan, maar ziet dan zwaard en kroon van Karel liggen. Hij pakt ze op en zegt:.)
Het zal je morgenochtend berouwen dat je mij hebt toegestaan te doen waar ik zin in had. Want het behaagt mij je kroon en je zwaard mee te nemen. Wie weet, wanneer ze mij nog te pas komen.
(Hij pakt kroon en zwaard en sluipt snel weg.)

(Het wordt langzaam lichter. Als het helemaal licht is springt Karel uit zijn bed, wrijft zijn ogen uit, rekt zich uit en begint - wat slaperig nog - te praten:)

ROELAND Wat heb ik merkwaardig gedroomd vannacht. Heer Malagijs was hier, die sluwe oom van de Heemskinderen. Hij zei dat hij de gevangenen ging vrijlaten, ik gaf mijn toestemming ... wat zegt een mens vreemde dingen in zijn slaap, haha! Ook droomde ik dat mijn kroon en zwaard weg zouden zijn ...
(Hij kijkt naar het lege tafeltje naast zich) Hé?
Grote God, ze zijn weg! Het is dus geen droom geweest. Maar dan ..
(Hij doet vlug zijn mantel om, dan komt Roeland binnen.)

ROELAND Ik zou u helpen met kleden en nu kom ik te laat. Waarom bent u zo vroeg opgestaan? Is er iets gebeurd?

KAREL (Boos) Ja, van alles, kijk maar eens.
(Hij wijst naar het tafeltje) Zie jij mijn kroon en mijn zwaard?

ROELAND Nee.

KAREL (Snauwt:) Ik ook niet. Ze zijn weg. En de Heemskinderen zijn vast ook weg! Stuur iemand om de kerker te inspecteren.

(Roeland af.)

- KAREL Zou Malagijs ze werkelijk hebben meegenomen?
(Nu minder grimmig:) Ik geloof dat ik niet eens echt boos kan zijn
Ze zaten mij dwars, die broers. Ik wist niet of ik ze op moest
hangen of vrijlaten.
(Weer boos:) Maar van mijn zwaard en mijn kroon, dat zint mij niet

(Roeland komt binnen.)
- ROELAND (Tot het publiek:) Als ze eens echt weg waren ... Bij God, wat
zou ik blij zijn.
(Tot Karel:) Heer, de drost zal de kerker nakijken. Maar ik
begrijp niet wat er aan de hand is. Wie heeft uw kostbaarheden
meegenomen en waarom bent u er zo zeker van dat ook de broers weg
zijn?

(Op dat moment komt de drost binnen. Hij buigt.)
- DROST Heer keizer, ik heb op uw opdracht de kerker geïnspecteerd.
Ik breng u slecht nieuws ... de gevangenen, die zonen van Heymijn,
zijn verdwenen. Niemand begrijpt hoe hen dat is gelukt.
De cipier sloeg vreemde wartaal uit, kon zich alleen een zwart,
gebocheld spook herinneren en
- KAREL (Bars:) Dank je, ga nu weg.
DROST Heer, hij kon er niets aan doen en ik
KAREL Ga nu weg, zei ik je. (Drost af.)
(Tot Roeland:) Ik weet precies hoe het gegaan is. Malagijs is zijn
familieleden komen halen.
- ROELAND Malagijs?
KAREL Ja. Ik dacht dat het een droom was. Hij kwam hier in mijn slaap-
vertrek en zei dat hij de Heemskinderen ging vrijlaten. Ik vond
het goed. Daarna nam hij mijn kroon en mijn zwaard en verdween.
Maar d  ar heb ik hem geen toestemming voor gegeven!
- ROELAND Als ik die Malagijs hier had, zou ik die ellendeling een geweldig
pak ransel geven ... niet vanwege de gevangenen, maar omdat hij
zo schaamteloos uw keizerlijke bezittingen heeft meegenomen.
- KAREL Ja, daar heb je gelijk in. Ritsaert, Writsaert en Adelaart waren
onschuldig, maar mijn zwaard en mijn kroon moet ik terug krijgen.
Bovendien ... ergens loopt de   chte schuldige nog steeds vrij rond
Dat duld ik niet langer.
- ELAND Waarschijnlijk zit Reinout veilig in Montelbaen.
KAREL En de enige manier om hem daar vandaan te krijgen, is een lang-
durig beleg op de burcht.
(Hij denkt even na; dan, op bevelende toon:)
Roeland, zorg jij dat het leger zich gereed maakt. Wij begeven
ons naar Montelbaen en gaan daar niet weg, voordat de moordenaar
van mijn zoon zich overgeeft, of
- ROELAND Of wat, oom?
KAREL Of voordat ze daarbinnen de muren allemaal van de honger zullen
sterven!

5e B E D R I J F

(Op de achtergrond zien wij de burcht Montelbaen op een witte rots. Op de muur ervan kunnen mensen heen en weer lopen. Naar de burcht loopt een trap, die wordt bewaakt door een ridder van de keizer. Voor op het toneel, aan de linkerkant, zitten om een kampvuur: de keizer en enkele raadslieden en Olivier. Ze praten zacht. Achter het vuur zien wij iets van een leger-tent. Rechts op het toneel staat een grote catapult, gericht op de burcht. Bovenop de muur loopt Reinout heen en weer. Af en toe komen er andere ridders langs, met wie hij dan een praatje maakt. Dan staat Olivier op, gaat de trap omhoog, wenkt Reinout. Bovenop de muur praten zij met elkaar.)

OLIVIER De keizer stuurt mij. Hij laat je dit zeggen: óf jullie geven je over op genade of ongenade, óf jullie zullen als honden sterven. Hoop maar niet dat jullie er dit keer met de hulp van je slimme oompje afkomen. Bovendien moet je de keizer direkt zijn bezittingen terug geven. Heer Malagijs had ze hem niet mogen ontnemen.

REINOUT Je hebt gelijk. Die streek van hem is mij ook niet bevallen. Ik zal je het zwaard en de kroon meegeven, maar dan moet jij mij ook iets beloven om voor mij te doen.

OLIVIER En dat is?

REINOUT Beloof mij met de andere paladijnen naar de keizer te gaan en hem een rechtvaardige boetedoening aan te bieden en alles te zullen doen om mijn vergiffenis te kunnen krijgen.

OLIVIER Dat is betere taal. Maar het tijdstip van je verzoek is niet gunst. De keizer heeft gezworen zich niet eerder terug te trekken, voordat jij je vrijwillig overgeeft. Zoals je weet, ligt hij met een groot leger voor de burcht. Doe je het niet, dan zul je er op een gegeven moment toe gedwongen worden.

REINOUT Je kan de keizer melden dat hij tot zijn laatste snik voor Montelbaen zal moeten blijven liggen. Maar ik wil graag weten of mijn verzoek ingewilligd wordt of niet.

OLIVIER Ik zal het doen en je weet dat ik mijn beloften houd. Maar het lijkt mij heel onwaarschijnlijk dat de keizer ons verzoek zal inwilligen.

REINOUT Doet hij het niet, dan doet dat hem schade, ons niet. Maar jou dank ik, Olivier. God behoeft je. Ik wou dat wij nooit met de wapens in de hand tegenover elkaar hoefden te staan!

(Er loopt een ridder langs. Reinout zegt tegen hem:)

REINOUT Ga onmiddellijk de kroon en het zwaard van de keizer halen. Heer Malagijs zegt je wel waar die verborgen liggen.

(Ridder achter de muur af.)

OLIVIER Verbleeft Malagijs hier in Montelbaen, terwijl hij had kunnen weten dat de burcht belegerd werd door de keizer?

REINOUT Onze oom doet alleen waar hij zin in heeft, niet wat ons het verstandigst lijkt. Wanneer het werkelijk gevaarlijk wordt, weet hij zich er wel weer uit te redden.

(Ridder komt terug, overhandigt kroon en zwaard. Reinout geeft ze aan Olivier en zegt:)

REINOUT Het ga je goed en houd je aan je belofte.

OLIVIER Daar hoef je niet aan te twijfelen.

(Hij gaat de trap af, loopt naar de keizer. De raadsheren staan op en gaan af. Roeland en Turpijn komen erbij.)

KAREL En? Wat laat Reinout mij zeggen?

OLIVIER (Overhandigt kroon en zwaard.) Dat zijn oom deze kostbaarheden niet had moeten wegnemen, was hij met mij eens. Maar zich overgeven op genade of ongenade, dat zal hij nooit doen. Hij biedt u een eerlijke boetedoening.

KAREL Ik had niets anders verwacht. Dan moet hij de gevolgen maar dragen. Eer die Heemskinderen dood zijn, komt er nooit vrede. De strijd zal beginnen.

TURPIJN Heer, wij weten dat u beraadslaagd hebt met uw raadsheren. Maar wij kennen hen langer dan vandaag. Voor hen betekent recht en onrecht hetzelfde. U moet zich niet laten raden door hen.

OLIVIER Uw raadgevers zullen zich hoeden hun eigen huid te wagen. Maar velen van onze ridders en manschappen zullen in deze strijd sterven, want de Heemskinderen en hun mannen laten zich niet als lammetjes afslachten.

ROELAND Bedenk, keizerlijke oom, dat het de kinderen van uw eigen zuster zijn en wát zij ook gedaan mogen hebben, genade uitoefenen is het schoonste voorrecht van een koning.

Ik wil graag borgstaan voor Reinout en zijn broers. U zoudt in de toekomst geen dapperder en trouwer mannen kunnen vinden dan zij!

KAREL Ik blijf bij mijn besluit. Alles moet worden klaargemaakt, nog voordat de nacht haar intrede doet, opdat wij morgen tot een geweldige aanval op de burcht over kunnen gaan.

Roeland en Olivier, ik geef jullie de opdracht om zo snel mogelijk aan iedereen van het leger mijn plannen bekend te maken. Maak voort, want het wordt reeds donker.

ROELAND Het zij zo.

(Hij loopt zacht pratend met Olivier over het toneel. Ondertussen wordt het langzaam steeds donkerder. Boven op de muur komen de vier broers op. Ze praten eerst zacht met elkaar, dan hoorbaar voor het publiek:)

RITSAERT Hebben jullie gezien dat de keizer eerst met zijn raadsheren en later met enkele van zijn paladijnen beraadslaagd heeft?

RITSAERT Ik wed dat ze zeer binnenkort tot de aanval over zullen gaan. Kijk, daar gaan Roeland en Olivier, als je het mij vraagt delen ze orders uit aan krijgers en legeraanvoerders.

REINOUT (Boos:) Is Olivier daarbij? Hij heeft mij beloofd de keizer te verzoeken om mijn boetedoening aan te nemen. En ook van Roeland had ik dit niet verwacht.

ADELAART Reinout, wees redelijk. Ookal zijn zij onze vrienden, ze kunnen niet zomaar het gebod van de keizer weerstreven. Als die zegt dat er een belegering zal plaatsvinden, dan ...

REINOUT Maar wij zullen ze vóór zijn! Vlug, voordat het helemaal donker is, moeten wij alle ridders en knechten die in de burcht aanwezig zijn, bijeen roepen. Iedereen moet meewerken. Wij zullen de vijand volkomen verrassen.

(De vier broers gaan af. Het wordt nu heel snel donker. Alleen boven op de muur is nog vaag te onderscheiden wie daar lopen: men loopt er af en aan, maar alles gebeurt doodstil.)

(In het tentenkamp van de keizer lopen geen mensen meer, iedereen is in de tent verdwenen of van het toneel; het vuurtje brandt nog wel. Nadat het even werkelijk absoluut stil is geweest, klinkt heel hard de kreet van Reinout:)

REINOUT Nu!

(Vervolgens is het een enorm lawaai: knallen, geschreeuw, gehinnik van paarden. Vanaf de muur worden (nep-) rotsblokken naar beneden gegooid. In het tentenkamp klinken kreten als:)

Diverse mensen Help! Wij worden overvallen! Reinout heeft een aanval beraamd! Pas op, een rotsblok! Waar zijn de paarden? Trek de zwaarden! Wij laten ons niet overvallen! Wij geven het beleg niet op!

(Van de muur klinken kreten als:)

diverse mensen Werp een rotsblok op die tent daar! Vlug, daar loopt iemand, dood hem! Richt de katapulten goed af! Neem deze steen! Zorg dat de vuren in het kamp doven!

(Dan wordt het plotseling heel stil, alleen in het tentenkamp loopt men verward door elkaar. Het vuur is uitgegaan, de tent staat niet meer helemaal rechtop, de katapult is niet meer heel. Ergens ligt nog een grote steen. Het blijft donker. Op de muur is niemand te zien.
De verteller komt op.)

VERTELLER Zo begon het beleg op Montelbaen. Maar het keizerlijke leger had zich al snel weer hersteld van de grote verwarring en onrust die deze onverwachtse aanval vanuit de burcht aangericht had. Ook de keizer ging over tot aanvallen. Stormrammen, katapulten en stormladders deden hun werk. Doch Montelbaen leek onverwoestbaar. Geen poort barstte open, geen muur had een bres. Slechts één grote zorg deed zijn intrede binnen de weerstandbiedende burcht, toen zo een aantal weken voorbij waren gegaan.

(Verteller af. Het wordt licht op de muur. Adelaart, Reinout en Claradijs komen op. Ze staan op de muur met elkaar te praten.)

CLARADIJS Mijn lieve gemaal, onze voorraden raken op. Er zit nog maar heel weinig meel in de kisten. Het vlees in de rookkamers is nog wel voldoende voor een dag of vijf, zes, maar de oliekruiken en wijnvaten zijn bijna leeg.

REINOUT Ik weet het, Claradijs, maar ik weet niet waar wij iets vandaan moeten halen als ook het laatste verbruikt is.

ADELAART Wij kunnen niet op jacht gaan en van de hoeven komen geen wagens met koren hierheen. De keizer laat zelfs de rivier bewaken, zodat wij niet durven te vissen.

CLARADIJS Over een week zal er geen kruimel brood meer in de hele burcht te vinden zijn.

REINOUT (Somber.) Dan moeten wij de paarden slachten.

ADELAART Maar zonder paarden is een uitval onmogelijk.

REINOUT (Doet of hij Adelaart niet hoort) Als wij per dag drie paarden opeten, dan hebben wij nog precies twaalf dagen voordat wij

CLARADIJS Voordat wij wat, Reinout?

REINOUT Wij Beiaard moeten doden.

CLARADIJS Nee! Dat nooit!

ADELAART Reinout, nee, zeg dat niet. Er zal hulp komen, vertrouw daarop. Roeland, Olivier, Turpijn en de andere paladijnen zijn ons goed gezind, zij weten ook dat wij hier bijna verhongeren, zij zullen dit niet toelaten.

(Al pratend lopen zij af. Op dezelfde tijd komen beneden - dat wil zeggen voorop het toneel - Roeland, Turpijn en Olivier op.)

TURPIJN De keizer is onverzoenlijk in zijn woede tegen de vier Heemskinderen. Zij kunnen zich niet uitleveren, want dat betekent zeker hun dood. Maar dit kan ook niet lang zo meer duren, want op deze manier zullen allen daarbinnen de hongerdood sterven. Wij moeten hen dus helpen. In ieder geval winnen zij dan tijd en misschien gebeurt er intussen iets.

OLIVIER Wij moeten op de één of andere manier eten over de muur zien heen te krijgen. De enige mogelijkheid is: de katapulten. Wij vragen de keizer of wij vannacht de burcht mogen overvallen, zeggen hem dat niemand dat zal verwachten.

TURPIJN Ja! Ook zeggen wij hem dat wij heimelijk de muur zullen beklimmen.
OLIVIER En dat wij onze beste soldaten uitgezocht hebben en verder geen ander krijgsvolk voor deze overrompeling nodig hebben. Dat wij met een kleine groep effectiever kunnen werken.

ROELAND Het is niet juist dat wij dit tegenover de keizer doen, maar jullie hebt gelijk: het is nog veel erger als wij zonder iets te doen bezien hoe zij daarboven verhongeren. Laat niemand merken dat wij inplaats van stenen en rotsblokken, zakken met meel, halve ossen en zakken met wijn en olie over de muur heen schieten.

(Licht uit, verteller op.)

VERTELLER De keizer willigde zonder aarzelen het verzoek van zijn trouwste paladijnen in om een laatste, onverwachtse overval te ondernemen. En zo gebeurde het dat die nacht inderdaad een "belegering" plaatsvond. Maar hoe verrast was men op Montelbaen, toen bleek dat men belegert werd met zakken voedsel en drank!
Een geweldig gejubel brak los. Stukken hout werden aangesleept om op de binnenplaats het vuur te ontsteken, zodat men het vlees aan het spit kon draaien.

Het viel de Heemskinderen niet moeilijk te raden aan wie zij die redding te danken hadden. Maar wat hadden zij gewonnen dan een beetje tijd?

In het keizerlijke kamp werd niet veel meer gesproken over het nachtelijk avontuur; de overval was mislukt zoals zovele andere overvallen op Montelbaen. Bovendien was er de dag daarop nog iets anders in het kamp gebeurd: een vrouw van hoge stand kwam aanrijden en vroeg de keizer zelf te spreken.

(Licht op toneel aan, verteller af.)

(Voor de tent staat Karel. Aya komt aangelopen en draagt een zwartfluwelen mantel en een sluier over het hoofd, die doet ze af als ze voor Karel staat. Ze buigt zwijgend.)

KAREL Ben jij het, Aya? (pauze) Wat voert je hierheen?

AYA Karel, hoelang wil je mijn zoons nog vervolgen?

KAREL Tot de moord op mijn zoon vergolden is.

AYA Maar Ritsaert, Writsaert en Adelaart hebben daar toch geen schuld aan?

KAREL Ze hebben de moordenaar altijd beschermd, zij en die booswicht van een Malagijs.

AYA Reinout heeft je vergelding aangeboden. Jij hebt dat afgewezen. Kan niets jou dan verzoenen behalve zijn dood?

KAREL Het heeft geen nut te praten. Misschien zijn je zoons nu al gevangen. Roeland is met Turpijn en een schare bewapende mannen de afgelopen nacht naar de burcht gereden om hen te overvallen.

AYA Roeland? en de aartsbisschop? Dat is niet waar! Dat kunnen ze niet doen!

KAREL Je zult het misschien nog wel zien.

AYA Lieve broer, ik smeeek je! Ik smeeek je, om Gods barmhartigheid, toon je genadig tegenover mijn zonen! Denk eraan hoeveel leed ze al hebben ondergaan en laat dat genoeg zijn. Ik ga naar Montelbaen nu-meteen. Zeg maar welke boete je van Reinout eist ... ik zweer je dat hij het op zich zal nemen. En schenk hem dan vrede.

KAREL (Zacht:) Vrede

(Hij neemt Aya bij de arm, loopt met haar een stukje naar voren, zegt dan:)

KAREL Het is waar, er moet eindelijk vrede tussen ons zijn. (Pauze, hij denkt na.)

Zeg Reinout dat hij over zee moet gaan naar één of ander ver land en zeven jaar lang geen voet meer op het gebied van het Frankrijk mag zetten. En ik verlang nog iets van hem: hij moet mij het paard Beiaard uitleveren.

AYA (Zacht:) Nee!

KAREL Je denkt zeker dat dat de zwaarste boete voor hem zal zijn. Maar bedenk wel, het is het leven van een paard voor het leven van mijn zoon.

(terneergeslagen) Ja. Ik zal gaan en het hem zeggen. Hoe zwaar het hem ook zal vallen, ik weet zeker dat hij gehoor zal geven aan wat je van hem vraagt.

KAREL Laat hem morgenochtend voor mij verschijnen. Als hij mijn voorwaarden aanneemt trek ik meteen weg van Montelbaen. Zo niet

AYA Hij doet het wel.

(Ze nemen afscheid en met een paar ridders gaat Aya de trap op naar Montelbaen. Bovenop de muur stuurt ze de ridders weg en blijft even staan, ze kijkt naar het tentenkamp. Dan draait ze zich om, richting burcht - dus naar de achterwand van het toneel. Op dat moment komt Reinout eraan.)

REINOUT Moeder! Moeder, jij? Hoe kom je hier? Dwars door het belegeringsleger ...? (Ze omhelzen elkaar.)

AYA Ik kom van de keizer. En ... en ik ... Reinout, ik breng je vrede.

REINOUT Vrede ... eindelijk vrede ...

(Claradijs, Ritsaert, Writsaert en Adelaart komen eraan.)

R.,W.,A. Moeder! (Ze omhelzen elkaar allemaal.)
REINOUT Moeder komt van de keizer. Ze brengt ons vrede.
ADELAART Moeder, hoe is dat je gelukt? Wat wil de keizer?
AYA Mijn broer wil dat jij, Reinout, zeven jaar lang geen voet in
zijn rijk zet.
WRITSAERT Zeven jaar? Waarom zo lang?
CLARADIJS Hoe kan hij dat eisen? Reinout, moet ik voor zeven jaar van jou
scheiden? Waar moet je al die tijd naartoe?
REINOUT Stil Claradijs. Zeven jaar gaan voorbij. Bedenk wat wij ervoor
in de plaats krijgen: vrede
Moeder, wat vroeg de keizer nog meer van mij?
AYA Hij vraagt je verder of je afstand wil doen van(lange
pauze) Beiaard.

(Iedereen is even stil.)

REINOUT Karel mag alles nemen wat in mijn schatkamer ligt, ook Montelbaen
mag hij hebben. Maar Beiaard afstaan, dat kan ik niet.
AYA Reinout, doe wat de keizer je gevraagd heeft. Leven zonder Beiaard
dat is toch beter dan de dood van iemand of deze eindeloze vete.
REINOUT (Heel droevig:) Ja Beiaard is maar een paard, alleen maar
een paard ik weet het. (pauze)
Moeder, ik behoorde je op mijn knieën te danken voor dat wat je
gedaan hebt Misschien zal ik het op een goede dag kunnen.

(Allen kijken stil, vol medelijden naar Reinout.
Heel langzaam gaat het DOEK dicht.)

E P I L O O G

(Een bos. Op de grond, tegen een boom aangeleund zit een kluizenaar. Hij is aan het bidden, merkt niet dat Reinout, in haveloze kleding, opkomt. Deze ziet wel de kluizenaar, blijft een tijdje staan kijken naar hem, zegt dan:)

- REINOUT God groet u. (Kluizenaar kijkt op.)
Wie bent u, wat doet u hier in de eenzaamheid?
- KLUIZENAAR Eveneens gegroet. Ik ben een kluizenaar en woon al vijftien jaar hier in dit bos. En jij?
- REINOUT Ach, ik ben een arme zondaar. Ze noemen mij een moordenaar, omdat ik een ongewapende man gedood heb. Maar het was een misdadiger, die zeker mijn broers gedood zou hebben als hem dat gelukt was. Echter ... hij was de zoon van de keizer en daarom ben ik in de ban en moet ik voor zeven jaar lang het rijk verlaten.
- KLUIZENAAR Ik hoor hier in de eenzaamheid niet veel van wat er ginds in de wereld gebeurt. Als je onrecht hebt gedaan, moet je proberen Gods vergeving te krijgen. De boete moet je op je nemen. Waar wil je heen gaan, nu je niet in het rijk mag blijven?
- REINOUT De vreemde is overal.
- KLUIZENAAR Ik wil niet weten wie je bent, maar als ik je zo bekijk, dunkt me dat je een ridder moet zijn, al draag je geen zwaard. Heb je geen paard?
- REINOUT Ik had een paard ... het beroemdste paard van heel het Frankrijk. Beiaard hij had zijn gelijke niet. Maar de keizer kon niet aanzien dat ik er op reed. Hij wilde dat zijn neef Roeland hem zou berijden.
- KLUIZENAAR En, rijdt die Roeland er nu op?
- REINOUT Beiaard duldde niemand op zijn rug dan mij en mijn broers. De keizer heeft toen besloten dat het beter was wanneer Beiaard gedood zou worden met een touw en stenen om zijn nek hebben ze hem verdronken. (pauze) Ik stond erbij Beiaard zag mij. Tot driemaal toe is hij er in geslaagd zich van de lasso om zijn nek te bevrijden ik zag de blik in zijn ogen hij begreep niet waarom ik hem niet te hulp kwam ... maar ik mocht niet Uiteindelijk beval de keizer mij om weg te gaan. Zolang Beiaard mij zag, zou hij blijven vechten voor zijn leven
- KLUIZENAAR Je hoeft niet verder te vertellen. Ik zie aan je dat dit paard je zeer dierbaar was.
Wil je een raad van mij aannemen? Ga over zee naar Jeruzalem. Daar kun je aan het graf van de Verlosser bidden. Ook kun je de Christenen bijstaan, die nog altijd door de Saracenen worden bedreigd. Je bent waarschijnlijk wel aan de strijd gewend.
- REINOUT U heeft gelijk, vrome man. Ik zal doen wat u mij aanraadt. Zo kan ik tijdens mijn verbanning misschien toch nog iets goeds doen. Eens zijn die zeven jaar voorbij en kom ik terug indien God het behaagt.

(Voor het doek komen op: twee vrouwen, twee mannen, later: één ridder en een pelgrim.)

1e VROUW Wat een heerlijk weer is het! Het wordt lente!

2e VROUW Ja, lente!

1e MAN Weet je wat dat betekent?

2e VROUW Hoezo, wat dat betekent?

1e MAN Het is de zevende lente die aanbreekt, nadat Reinout van Montelbaen het land heeft verlaten.

1e VROUW Ja? Dan komt hij spoedig terug!

2e VROUW Reinout van Montelbaen komt terug. De zeven jaar zijn voorbij!

(Ze praten alle drie opgewonden door elkaar.
Een ridder op paard komt op.)

1e VROUW Edele ridder, gij hebt veel gereisd. Kunt gij ons zeggen, waar is Reinout van Montelbaen, de jongste van de Heemskinderen?

RIDDER Twee jaar geleden heb ik hem in het Heilige Land ontmoet.

Hij heeft de patriarch van Jeruzalem grote diensten bewezen. Ik was erbij toen ze afscheid van elkaar namen. De patriarch heeft hem met tranen in zijn ogen bedankt en hem vele schatten aangeboden. Maar Reinout wilde niets aannemen, behalve zoveel geld dat hij de terugtocht over zee zou kunnen betalen.

(Allen praten weer door elkaar. Ongemerkt hebben de pelgrim en de tweede man zich bij hen gevoegd.)

PELGRIM Luister (Het wordt stil.) Ik kan jullie nog meer over hem vertellen. Een half jaar geleden heeft hij de terugtocht reeds aanvaard, omdat het hem steeds zwaarder viel om in de vreemde te blijven. Een schip bracht hem naar het Westen, daarna is hij te voet verder gegaan. Na lange tijd kwam hij in Keulen aan, waar ik hem ontmoet heb. Ik heb lange tijd met hem gesproken en hem aangeraden zijn diensten aan te bieden bij de bouwmeester van de Dom en een tijd te gaan werken ter ere Gods. Maar waar hij nu is, dat weet ik niet.

1e VROUW Hij is vast onderweg naar het Frankrijk. De zeven jaren zijn voorbij!

VROUW Ja, hij zal spoedig terugkomen!

2e MAN Nee (Opeens is het heel stil.) Hij is niet onderweg.

Ik was ook in Keulen, ik bouwde mee aan de Dom. Op een dag kwam die ridder daar, maar wij wisten niet dat hij ridder was.

Wel was hij groter en sterker dan wij allemaal en hij werkte driemaal zo hard als wij, terwijl hij slechts één kopermunt per dag vroeg. Hij had een verstandig gezicht, hij was heel bescheiden, duidelijk anders dan wij. Hij sprak zelden en wilde nooit zeggen wie hij was. Op een dag gebeurde er een ongeluk bij de bouw en juist hij werd getroffen door een enorme steen.

Hij was op slag dood. Wij vonden hem zijn gezicht was als enige onbeschadigd ... het straalde zo'n vrede uit, zo'n rust. Toen wij hem wilden begraven, vonden wij onder zijn armzalige kiel een kostbare gordel met een gouden sluiting waarop zijn naam gegrift stond:

REINOUT VAN MONTELBAEN

(Allen blijven stilstaan applaus ook de andere spelers komen nu op, gaan op een rij staan en buigen.)